

Boriss Cilevičs

11. Saeimas deputāts („Saskaņas centrs”)

Bēdīgais "veiksmes stāsts"

Līdz ar iestāšanos eirozonā noslēgusies Latvijas integrācija Eiropas Savienībā. Pastāv izplatīts mīts, ka līdzdalība Eiropas Savienībā nozīmējot pilnīgu neatkarības zaudēšanu: visiem jāievēro vienoti noteikumi un jāīsteno vienota politika.

Patiesībā tas tā nav. Katra ES dalībvalsts, ievērojot kopīgus noteikumus noteiktās jomās, tajā pašā laikā īsteno savu politiku un mēģina sasniegt patstāvīgi izvirzītus mērķus.

Svarīgākie jautājumi paliek valstu kompetencē. Tāpēc arī rezultāti dalībai Eiropas Savienībā ir atšķirīgi. Piemēram, Īrija dažu desmitu gadu laikā no atpalikušas (pēc Eiropas mērauklas) valsts kļuva par tādu, kur ekonomikas attīstība sasniedz par vidējo līmeni labāku rezultātu, no emigrācijas valsts kļuva par imigrācijas valsti. Bet savukārt Grieķija palika praktiski tajā pašā līmenī, jo „kreatīvā” pieeja statistikai ilgu laiku ļāva saņemt (un izšķiest) Briseles dāsnās subsīdijas un rezultātā noveda līdz nežēlīgai krīzei.

Latvija ir vienīgā bijušās „sociālistiskās nometnes” valsts, kur pēc „dzelzs priekšvara” krišanas pie varas bijušas tikai labējas valdības. Atbilstoši tam tika izvirzīti arī mērķi Latvijas dalībai ES. Valdības partijas neslēpti ignorēja mūsdienu Eiropas sociāldemokrātiskās vērtības – taisnīgumu un solidaritāti. Un desmit gadus ilgā Latvijas dalība ES ir „veiksmes stāsts” vienīgi no „labējo” viedokļa. Valdība propagandistiski manipulē ar daudziem ekonomikas indikatoriem, taču Latvijas iedzīvotāji redz: labējo valdību „sasniegumi” nez kāpēc nav paaugstinājuši viņu dzīves līmeni, drīzāk gan otrādi.

Latvijas iedzīvotāju sociālo tiesību ignorēšanu pierāda objektīvi rādītāji. Tā, pēc Eurostat datiem, Latvijas iedzīvotāju ienākumu līmenis sasniedz 29% no ES vidējā rādītāja

Bet, lūk, cenu līmenis – 75% no vidējā:

Tādējādi, „vidējais” Latvijas iedzīvotājs dzīvo 2,6 reizes sliktāk nekā „vidējais eiropietis”:

Toties Latvija ir līderpozīcijās citā rādītājā – pēc t.s. Džini koeficienta, kas parāda sociālās nevienlīdzības līmeni un sabiedrības noslāņošanas (tiek aprēķināts kā visbagātāko cilvēku grupas ienākumu attiecība pret vistrūcīgāko ienākumiem):

Tātad Latvijā ir tikuši radīti apstākļi, lai neliela iedzīvotāju daļa varētu kļūt ļoti bagāta, bet valsts nav izpildījusi savu funkciju rūpēties par sociāli neaizsargātākajiem,

lai nodrošinātu sociālo taisnīgumu. Citiem vārdiem sakot, Latvijā ir izveidota tirgus ekonomika, kura nav sociāli atbildīga, un tas ir pretēji mūsdienu Eiropas principiem, neatbilst Eiropas sociālajam modelim.

Sociālā taisnīguma nodrošināšana nav tikai humāns princips, bet gan pirmām kārtām nepieciešams priekšnosacījums ekonomikas efektivitātei. Mūsdienu Eiropa ir atvērta sistēma. Kamēr Latvijā strādājošais dzīvos sliktāk par bezdarbnieku Lielbritānijā, masveidīga emigrācija ir neizbēgama. Nav jābrīnās, ka, 10 gadus esot Eiropas Savienībā, Latvija ir zaudējusi gandrīz 12% iedzīvotāju.

Turklāt praktiski visi aizbraukušie ir cilvēki darbaspējīgā vecumā. Vēl jo vairāk – tie ir aktīvākie, uzņēmīgākie un enerģiskākie darbinieki. Pensionāri, invalīdi un sociāli vājākie nekur nebrauc. Un arī pēc neprašām un sliņķiem nav pieprasījuma Eiropas darba tirgū, arī viņi paliek mājās. Rezultātā slodze uz sociālo budžetu pieaug, bet ekonomiskā attīstība bremzējas, jo palielinās kvalificēta darbaspēka deficīts. Sociāli netaisnīga ekonomika iedragā pati sevi. Masveida emigrācija atstāj iespaidu arī uz valsts pārvaldes kvalitāti, jo potenciālie prasmīgie dažādu līmeņu ierēdņi izvēlas strādāt tur, kur viņu darbs tiks labāk novērtēts.

Sociālā solidaritāte nebūt nenozīmē izlīdzināšanu un turīgāko apkarošanu. Darba devēji un augsti kvalificēti darbinieki necieš no sociāli orientētas politikas. Sociālās solidaritātes ignorēšana samazina iedzīvotāju skaitu, iznīcina cilvēkresursus un rada ekonomikai nelabvēlīgu vidi. Draudus biznesam rada nevis sociālo tiesību nodrošināšana, bet gan darba resursu deficīts, birokrātijas un tiesu sistēmas neefektivitāte, pārmērīga administratīvā slodze, korupcija – to visu mēs labi redzam Latvijā.

Glābt demogrāfisko situāciju var vai nu masveidīga imigrācija, vai arī sociāldemokrātiska politika. Zīmīgi, ka pat labējās partijas sākušas runāt par nepieciešamību „mazināt nevienlīdzību”, jo turpmāk pievērt acis uz šo problēmu un plātīties ar „veiksmes stāstu” vienkārši nav iespējams. Lai gan runāšana ir vienīgais, ko viņi spēj. Sagaidīt, ka labējie risinās sociālā taisnīguma problēmu, ir tikpat ticami, kā domāt, ka lapsa var apsargāt vistu kūti...